

ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Αυτονομία σχολικής μονάδας στο κυπριακό εκπαιδευτικό συγκείμενο

Δρ Θεόδωρος Θεοδώρου

Παρουσίαση στο συνέδριο «*Εκπαιδευτική διοίκηση και ηγεσία στην
Κύπρο και στον διεθνή χώρο -
40 χρόνια δράσης του ΚΟΕΔ*»

Λευκωσία, 13 Μαΐου 2017

Περιεχόμενα παρουσίασης

- ▶ Εισαγωγή
- ▶ Σκοπός παρουσίασης
- ▶ Εννοιολογικές διασαφηνίσεις
- ▶ Μορφές σχολικής αυτονομίας
- ▶ Αυτονομία στο Κυπριακό Εκπαιδευτικό Σύστημα
- ▶ Καταληκτικά σχόλια

Εισαγωγή

- ▶ Τα τελευταία χρόνια το θέμα της σχολικής αυτονομίας απασχολεί συστηματικά την ερευνητική κοινότητα
- ▶ Αποτελεί μία από τις σημαντικότερες τάσεις στη σύγχρονη εκπαιδευτική πρακτική, αφού έχουν αναγνωριστεί αυτόνομα σχολεία σε εκπαιδευτικά συστήματα σε όλο τον κόσμο, με την επέκτασή τους να παρουσιάζει συνεχώς αυξανόμενους ρυθμούς (Hanushek, Link & Woessmann, 2013)
- ▶ Το Κυπριακό Εκπαιδευτικό Σύστημα (ΚΕΣ) αντιμετωπίζει ποικίλες προκλήσεις, στις οποίες πρέπει να ανταποκριθεί, καθιστώντας τις δομές του περισσότερο ευέλικτες, ώστε να διευκολύνουν το έργο του σχολείου

Σκοπός παρουσίασης

- ▶ Να παρουσιαστεί συνοπτικά η υπάρχουσα θεωρία σχετικά με το θέμα
- ▶ Να αναφερθεί η υφιστάμενη κατάσταση στο Κυπριακό Εκπαιδευτικό Σύστημα
- ▶ Να αποτυπωθεί η πορεία που φαίνεται να προδιαγράφεται στο μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο μέλλον
- ▶ Να παρουσιαστεί το θέμα στο επίπεδο του εκπαιδευτικού συστήματος, προτού αυτό εξεταστεί και στο επίπεδο της σχολικής μονάδας μέσα από τις επόμενες εισηγήσεις

Εννοιολογικές διασαφηνίσεις

- ▶ Η σχολική αυτονομία αποτελεί μια μορφή αποκέντρωσης
- ▶ Ως αποκέντρωση ορίζεται η μεταφορά αρμοδιότητας λήψης αποφάσεων από ένα υψηλότερο σε ένα χαμηλότερο ιεραρχικά επίπεδο (Θεοδώρου & Τσιάκκίρος, 2014)
- ▶ Ως σχολική αυτονομία ορίζεται η δυνατότητα που παρέχεται στα σχολεία να λαμβάνουν από μόνα τους αποφάσεις σχετικά με τη διαχείριση ζητημάτων που σχετίζονται με τη λειτουργία τους, περιλαμβανομένης της διδασκαλίας και μάθησης (Moos, 2013)
- ▶ Η αυτονομία συνδυάζεται με αυξημένη λογοδοσία, αφού όποιος αποφασίζει πρέπει και να λογοδοτεί

Μορφές σχολικής αυτονομίας

- ▶ Υπάρχει μεγάλη ποικιλία αναφορικά με τις αποφάσεις που καταλήγουν να ρυθμίζονται από το σχολείο, οι οποίες μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τέσσερις κατηγορίες:
 - την οργάνωση της διδασκαλίας (αναλυτικό πρόγραμμα, εγχειρίδια, διδακτικές μέθοδοι, ωρολόγιο πρόγραμμα)
 - τη διαχείριση του προσωπικού (προσλήψεις/απολύσεις, μισθοδοσία, κατανομή καθηκόντων, επιμόρφωση)
 - τον προγραμματισμό και τις εγκαταστάσεις και
 - την οικονομική διαχείριση (Θεοδώρου, 2013)
- ▶ Υπάρχουν τόσες διαφορετικές μορφές σχολικής αυτονομίας όσες και οι χώρες που την εφαρμόζουν (UNESCO, 2007)

Μορφές σχολικής αυτονομίας (2)

- ▶ Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η σχολική αυτονομία σχετίζεται κυρίως με τη διδασκαλία και μάθηση, τους οικονομικούς και τους ανθρώπινους πόρους
- ▶ Υπάρχει διαφοροποίηση, ως προς τον βαθμό αυτονομίας:
 - Πλήρης - τα σχολεία αποφασίζουν μέσα στο πλαίσιο της νομοθεσίας χωρίς παρεμβάσεις από εξωτερικούς φορείς
 - Περιορισμένη - τα σχολεία αποφασίζουν μέσα στο πλαίσιο προκαθορισμένων επιλογών ή μετά από σχετική έγκριση
 - Καθόλου - τα σχολεία δεν αποφασίζουν για κάποιο συγκεκριμένο θέμα
 - Επιλογή μεταβίβασης - οι αρμόδιες αρχές επιλέγουν εάν θα μεταβιβάσουν στα σχολεία τη δική τους εξουσία για λήψη αποφάσεων (Ευρυδίκη, 2008)

Αυτονομία στο ΚΕΣ

- ▶ Το ΚΕΣ είναι κατά γενική ομολογία συγκεντρωτικό σύστημα, με διάφορα σώματα (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Επιτροπή Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας, Σχολικές Εφορείες) να λαμβάνουν τις πλείστες αποφάσεις σε κεντρικό επίπεδο
- ▶ Η αναγκαιότητα ενίσχυσης της σχολικής αυτονομίας καταγράφεται εδώ και τουλάχιστον 20 χρόνια, από διαφορετικούς φορείς και εμπειρογνώμονες
(Έκθεση ΟΥΝΕΣΚΟ, 1997· Έκθεση Επιτροπής Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης, 2004· Στρατηγικός Σχεδιασμός για την Παιδεία, 2007· Έκθεση Παγκόσμιας Τράπεζας, 2014)
- ▶ Υπάρχει συμφωνία προς αυτή την κατεύθυνση και από διάφορους Κύπριους ειδικούς (Theodorou & Pashiardis, 2016)

Αυτονομία στο ΚΕΣ (2)

- ▶ Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας που διεξήχθη με τη συμμετοχή Κύπριων ειδικών σε θέματα εκπαίδευσης και διαχείρισης αυτόνομων οργανισμών:
 - Είναι επιθυμητή η αποκέντρωση στο σχολείο εκείνων των αποφάσεων που σχετίζονται: (α) με τη διεκπεραίωση της καθημερινής διαχείρισης και λειτουργίας του και (β) με την ανάπτυξη του προσωπικού και των μαθητών του
 - Η ενδυνάμωση της σχολικής αυτονομίας αναμένεται ότι θα συνδυαστεί με την εμφάνιση προβλημάτων που θα αφορούν κυρίως: (α) στην επιβάρυνση των σχολικών ηγετών, (β) στην αύξηση των κοινωνικών ανισοτήτων, και (γ) στην επιδείνωση των σχέσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων στην εκπαιδευτική διαδικασία

Αυτονομία στο ΚΕΣ (3)

- ▶ Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας που διεξήχθη με τη συμμετοχή Κύπριων ειδικών σε θέματα εκπαίδευσης και διαχείρισης αυτόνομων οργανισμών:
 - η εισαγωγή συγκεκριμένων μέτρων στήριξης μπορεί να βοηθήσει τα σχολεία στην αντιμετώπιση των προαναφερθέντων προβλημάτων και να ενισχύσει τη γενικότερη λειτουργία και αποτελεσματικότητά τους:
 - ▶ εξισορρόπηση μεταξύ αποκέντρωσης και συγκεντρωτισμού
 - ▶ αποτελεσματική λογοδοσία των σχολείων
 - ▶ στήριξη των σχολικών ηγετών
 - ▶ επικέντρωση στη μαθησιακή διαδικασία
 - ▶ δικτύωση των σχολείων και
 - ▶ εισαγωγή κατάλληλης δομής λήψης και διαχείρισης αποφάσεων (Θεοδώρου, 2013)

Αυτονομία στο ΚΕΣ (4)

- ▶ Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού λαμβάνει τεχνική βοήθεια από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων που έχει θέσει σε προτεραιότητα (ΥΠΠ, 2015)
- ▶ Σε αυτό το πλαίσιο, προωθείται αύξηση της σχολικής αυτονομίας, παράλληλα με την ενδυνάμωση του ρόλου των Επαρχιακών Γραφείων Παιδείας και την αναδιοργάνωση του θεσμού των Σχολικών Εφορειών (ΣΕ)
- ▶ Αναμένεται ότι στο πλαίσιο της αναδιοργάνωσης των ΣΕ που θα προωθηθεί θα εξεταστεί και το θέμα της μεταφοράς της αρμοδιότητας λήψης κάποιων αποφάσεων στα σχολεία

Αυτονομία στο ΚΕΣ (5)

- ▶ Η σχολική αυτονομία φαίνεται να προωθείται στις νέες πολιτικές του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για τους εκπαιδευτικούς
- ▶ Σε ότι αφορά στην Επαγγελματική Μάθηση, σύμφωνα με το νέο πλαίσιο που έχει εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο:
 - η σχολική μονάδα τίθεται στο επίκεντρο καταρτίζοντας αυτόνομα το δικό της σχέδιο, που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της και
 - μπορεί να συνάψει συνεργασίες και να συμμετέχει σε δίκτυα με άλλα σχολεία για την υλοποίηση του σχεδίου που έχει ετοιμάσει (ΥΠΠ, 2015)

Αυτονομία στο ΚΕΣ (6)

- ▶ Σε ότι αφορά στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και του εκπαιδευτικού έργου, στις υπό συζήτηση προτάσεις:
 - αναγνωρίζεται η σχετική αυτονομία των σχολείων να ασκούν εσωτερική εκπαιδευτική πολιτική
 - προωθείται η δημοκρατικότητα και η συμμετοχική ευθύνη και
 - αναγνωρίζεται η ανάγκη αποκέντρωσης αρμοδιοτήτων από το κέντρο προς τη σχολική μονάδα
- ▶ Παράλληλα, ενισχύεται ο ρόλος του διευθυντή, ως σχολικού ηγέτη, στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών του σχολείου του (ΥΠΠ, 2016)

Καταληκτικά σχόλια

- ▶ Η σχολική αυτονομία, σε κάποια περιορισμένη μορφή, ήδη υπάρχει στο ΚΕΣ, ενώ διαφαίνεται ότι θα ενισχυθεί σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα
- ▶ Το ερώτημα που πρέπει να μας απασχολεί αφορά στη μορφή που η αυτονομία πρέπει να πάρει, για να εξυπηρετεί τις επιδιώξεις του ΚΕΣ
- ▶ Αρκετές φορές η θεωρία απέχει από την πράξη, επομένως, οι εισηγήσεις καθώς και οι δραστηριότητες που θα ακολουθήσουν, αναμένεται να φωτίσουν ακόμη περισσότερο το θέμα του εργαστηρίου

**Σας ευχαριστώ
για την προσοχή σας!**

Δρ Θεόδωρος Θεοδώρου
Μέλος Συνεργαζόμενου Εκπαιδευτικού Προσωπικού
Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
theodoros.theodorou@ouc.ac.cy